

Fra redaksjonen

I forbindelse med at en nestor i barnekultur-forskningen, Flemming Mouritsen, nylig gikk bort, har redaksjonen bedt Herdis Toft, lektor i barne- og ungdomskultur, Syddansk Universitet, Odense, om å skrive noen ord om ham i dette nummerets Fra redaksjonen. Vi takker Herdis og overlater ordet til henne.

Flemming Mouritsen er død, barnekulturforskningen lever

Gennem mere end fyrretyve år var Flemming Mouritsen (1942–2015) børnelitteratur- og legekulturforskningens "grand old man" i Norden. Han var nestor og mentor for utallige forskere, formidlere, studerende, projektmagere og netværksaktører inden for feltet. Gennem sit virke fik han et indgående kendskab til især universitets-, lærerhøjskole-, pædagog- og bibliotekaruddannelserne, men også til et bredt spektrum af professionsudøvere, der deltog i de mange projekter, han initierede eller blev forskningsmæssigt tilknyttet. Han deltog aktivt i nordiske samarbejdsrelationer, herunder i arbejdet med at etablere og udvikle BIN Norden, hvilket gav ham tætte bekendtskaber og venskaber med forskere i alle nordiske lande. Han tilbragte i øvrigt en god del af sin tid i Oslo sammen med sin anden hustru, dr. art. i teatervidenskab, Faith Gabrielle Guss.

Enhver, der forsker i, underviser i eller formidler børnelitteratur og børne- og legekultur, må gang på gang konstatere gennem læsning og studier, at "Killroy/Flemming was here". Eksamensopgaver på børnekulturområdet henviser så godt som altid til én eller flere af hans tekster, lige som diskussioner om og refleksioner over teorier

og tilgange tager afsæt i hans konsekvente og vedholdende forståelsesramme og sammenholder den med andre mulige positioneringer. Han er ikke til at slippe udenom.

Med sin alt for tidlige død d. 31. januar er han – og hans unikke tilgang til feltet såvel forsknings- som formidlingsmæssigt – overgået til klassikerstatus. Hans særlige aktør- og netværksperspektiv på børns æstetiske udtryksformer i deres fortælle- og legekultur banede vej for et gedigent paradigmeskifte: Han etablerede en skelnen mellem kultur for, med og af børn, og han talte og skrev om børns selvproduktion af tekster, deres modtekster og medborgerskab. Han skelnede mellem voksenperspektivets syn på børns leg som et udviklings- og dannelsesredskab og børneperspektivets syn på leg som det at lege for legens skyld, at lade legen lege legeren, og han demonstrerede, hvordan børn over sig og praktiserer fortællinger gennem brug af formler, funktioner og improvisationer i en deltagelseskultur. Han påpegede den stærke grad af refleksivitet og metakommunikation, som kendetegner legepraksis, og han viste, at børn er i stand til at håndtere hyperkomplekse funktioner og variationer. Han skelnede mellem den kvalitetsforståelse, som binder kvaliteten i værket, fx det børnelitterære, og den, som forbinder kvalitet med brugen af artefakter, digitale og analoge medietekster, æstetiske udtryksformer og læreprocesser i børns legepraksis, og han understregede, at børn bruger, hvad de har brug for, og skaber de betydninger, der betyder noget for dem, alt sammen for at kvalificere den gode leg.

Flemming Mouritsen var initiativtager til etableringen af danske BUKS, Børne- og

UngdomskulturSammenslutningen, som stod bag udgivelsen af Tidsskrift for børne- og ungdomskultur. Han var gennem alle årene formand for bestyrelsen og leder af redaktionsgruppen. Da nogle redaktionsmedlemmer gik i gang med at samle hele hans omfattende produktion i et digert étbindsværk, opdagede de, hvor flittig han havde været, idet der uafbrudt fremkom nye titler på tekster skrevet i tilknytning til hans virke som foredrags- og oplægsholder, underviser, anmelder, interviewet meningsdanner og forfatter. Værket, som udgives efteråret 2015, rummer et væld af tekster, der knyttes sammen med hans eget historiske perspektiv på feltet, sådan som han nåede at udtrykke det i en række lange interviews, givet inden for de senere år. Imellem interviewbidrag og tekster vil man også kunne finde en række af de anekdoter, som han var en mester i både at fortælle, nedskrive og fortolke.

Han opbyggede en Børne- og Ungdomskulturuddannelse, først på Aarhus Universitet, og senere i form af en masteruddannelse i Børne- og ungdomskultur, MBU, som har optaget rigtig mange ansøgere fra især Danmark, men også fra både Færøerne, Island, Grønland og ind imellem fra Norge. Hans studerende har spillevende erindringer om hans anekdotiske forskningsfortællinger, hvori han med både alvor og humor malede og vævede billeder frem af historiens og nutidens teorier og praksisser vedrørende børn, barndom, mediebrug, leg, fortælling, læreprocesser, psykologiske, pædagogiske, (kultur)politiske og samfundsmæssige tematikker. Alt sammen formidlet i en form, der både fastholder og associativt udvider det børnekulturelle felt, som han var så optaget af og en intelligent-sensitiv forsvarer af.

Flemming Mouritsens forsker- og formidlerkarriere udsprang af 1968 og det

kulturradikale opgør med den herskende elitære kulturforståelse. Han vendte sig tidligt mod en folkloristisk og antropologisk tilgang til folkeeventyr, børnerim og remser, myter og sagn, vitser og gåder, gakkede gangarter, specifikke skydelyde med mere. Han drog på feltarbejde med sin kassetebåndoptager og samlede empirien ind både hos sine egne børn og deres legekammerater og senere hos sine børnebørn, men også fra hvem som helst, han i projekter kom i nærheden af med sine altid nysgerrige ører og øjne. Han hentede sin analysestrategi fra især tekstkritik og narratologi for at skabe forbindelse mellem billedbøger og børnelitteratur, film, tegneserier, sange og scenestykker produceret for børn og børns egne kulturelle udtryk gennem den leg, hvori de benyttede alle slags artefakter som råstoffer. Han talte om forskellen på at gå til legen ved at undersøge legens "mood" eller stemning og den "mode" eller måde, legen foregik på. Han pointerede forskellen mellem at tælle og fortælle. Han stod koncentreret og snittede en pilefløjte, mens han fortalte om den håndværksmæssige øven sig på at blive "god til noget", der kendetegnede legens udøvere. Og han sammenlignede "barndommens bæk" med rulletrappen i storcentret og computerspillerne online for at understrege, at selv om vi historisk har flyttet os ret så meget, så leger børn stadig løs, hvis vi voksne bare vil holde vores psykologiske og pædagogiske dagsordens-pilfingre for os selv.

Flemming Mouritsen er død, men i kraft af hans mangeårige og enorme arbejde lever børnekulturforskningen videre. Tak for det og æret være hans minde.

Herdís Toft,
lektor i børne- og ungdomskultur
Syddansk Universitet, Odense
Email: herdístoft@sdu.dk

Vi i redaksjonen slutter oss til disse minneord, og kan faktisk i dette nummeret presentere én artikkel om lek – og én om barnelitteratur. Det gror i sporene etter deg, Flemming!

I *Barn* presenterer vi denne gangen fire artikler, en prøveforelesning og fem sammendrag av phd-avhandlinger.

Niels Kryger har studert samarbeid mellom skole og hjem i sin artikkel, *Barn-domskonstruksjoner i skole-hjem-relasjonen i Danmark – et kritisk blik*. Han argumenter for at det i Danmark har skjedd en omfattende institusjonalisering av barns liv samtidig som at staten i stigende grad har bemyndiget seg selv til å intervensere i familiens indre liv.

Kristin Danielsen Wolf har skrevet artikkelen *Oppfordringer til små barns lekende samspill i barnehagen. Personalets medvirkning og omgivelsenes muligheter*. Denne artikkelen bygger på et feltarbeid der forfatteren undersøkte små barns lek i ulike pedagogiske miljøer, hvordan leken kom til uttrykk og hvilke oppfordringer til lek, som fantes i de ulike miljøene.

Gry Heggli's artikkel handler om bekymringen for barns kosthold og hvordan det snakkes om hva som er sunt og usunt. Hun har studert ytringer i norsk medieoffentlighet og foreldreforum på internett, og presenterer undersøkelsen i artikkelen *Det farlige sukkeret, en trussel mot den gode barndommen? En studie av hvordan vitenskapelige og moralske diskurser former voksenidentiteter*.

Ylva Odenbrings artikkel har tittelen *Kön, sexualitet och klass i bilderboken. Exemplet Lill-Zlatan och morbror raring*. Forfatteren argumenterer for at barnebøker som bryter med gjengse normer er blitt stadig vanligere i Sverige de siste tiårene.

Vi publiserer også en lett bearbeidet versjon av Liv Torunn Grindheims prøve-

forelesning, *Sosialiseringsbegrepet sett i lys av relasjonen individ/kjønn – kultur. Synspunkt på historia og stillinga til omgrepet i dag*.

Sist, men ikke minst i denne spalten, ønsker vi Anja Hvidtfeldt Stanek velkommen som nytt medlem i redaksjonen for *Barn*. Hun er adjunkt ved Institut for psykologi, Syddansk Universitet. Hovedinteressene hennes er barns sosiale liv og det sosiale livs betydning i institusjonelle arrangement fra vuggestue til skole- og fritidsinstitusjoner. Anja forsvarte i 2011 sin ph.d.-avhandling om "Børns fællesskaber og fællesskabernes betydning". Velkommen, Anja!

For den årvåkne leser, kommer det nok ikke som en overaskelse at når vi ønsker noen velkommen, betyr det som regel også at vi dessverre må takke noen av. Allan Westerling, Roskilde universitet har valgt å trekke seg fra redaktørposten for å få tid til mange andre forpliktelser og oppgaver. Tusen takk, Allan, for ditt bidrag til tidskriftet. Lykke til med nye prosjekter!

Vi ønsker god lesning!

Trondheim, 5. mars 2015
Vebjørng Tingstad, redaktør